

УДК 338.012:330.3

Левчинський Д.Л.

доктор економічних наук,

доцент кафедри обліку, економіки і управління персоналом підприємства,
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Коваленко-Марченкова Є.В.

кандидат економічних наук,

асистент кафедри обліку, економіки і управління персоналом підприємства,
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Кірнос О.І.

кандидат технічних наук,

доцент кафедри обліку, економіки і управління персоналом підприємства,
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФАКТОРІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОТЕНЦІАЛУ ГАЛУЗІ З ЙОГО СКЛАДОВИМИ

У статті досліджені підходи до трактування потенціалу, проаналізовані види, безпосередньо, галузевого потенціалу, якими є природно-ресурсний потенціал, інвестиційний, науково-технічний, інфраструктурний та інтелектуальний потенціал, запропоновані складові потенціалу галузі. Досліджене поняття фактора конкурентоспроможності потенціалу. Визначені основні класифікаційні ознаки та проведена класифікація факторів, що впливають на рівень конкурентоспроможності потенціалу галузі. Встановлений взаємозв'язок факторів конкурентоспроможності потенціалу, що сформовані на мікро-, мезо- і макрорівнях національної економіки зі складовими потенціалу галузі.

Ключові слова: потенціал, потенціал галузі, складові потенціалу, конкурентоспроможність потенціалу, фактор конкурентоспроможності, національна економіка.

ВЗАИМОСВЯЗЬ ФАКТОРОВ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПОТЕНЦИАЛА ОТРАСЛИ С ЕГО СОСТАВЛЯЮЩИМИ

Левчинский Д.Л., Коваленко-Марченкова Е.В., Кирнос О.И.

В статье исследованы подходы к трактованию потенциала, проанализированы виды, непосредственно, отраслевого потенциала, которыми являются природно-ресурсный потенциал, инвестиционный, научно-технический, инфраструктурный и интеллектуальный потенциал, предложены составляющие потенциала отрасли. Исследовано понятие фактора конкурентоспособности потенциала. Определены основные классификационные признаки и проведена классификация факторов, которые влияют на уровень конкурентоспособности потенциала отрасли. Установлена взаимосвязь факторов конкурентоспособности потенциала, которые сформированы на микро-, мезо- и макроуровнях национальной экономики с составляющими потенциала отрасли.

Ключевые слова: потенциал, потенциал отрасли, составляющие потенциала, конкурентоспособность потенциала, фактор конкурентоспособности, национальная экономика.

INTERRELATION OF FACTORS OF COMPETITIVENESS OF THE BRANCH POTENTIAL WITH ITS COMPONENTS

Levchynskiy D., Kovalenko-Marchenkova Ye., Kirnos O.

The purpose of the article is to study the components of the branch potential and their relationship with factors influencing the formation of potential competitiveness. For this purpose, we have studied the approaches to the interpretation of potential in the article. The types, right, of the branch potential, which are the natural-resource potential, investment, scientific and technical, infrastructural and intellectual potential are analyzed. According to the determined potential types, the components of the industry potential are proposed. The concept of factor of potential competitiveness is explored. The main classification features are identified and a classification of factors that affect the level of competitiveness of the industry potential is carried out. The interrelation of the factors of the potential competitiveness that are formed at the micro, meso and macro levels of the national economy with the components of the branch potential is established.

Keywords: potential, branch potential, components of the potential, competitiveness of potential, potential competitiveness, factors of competitiveness, national economy.

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність потенціалу галузей національного господарства формується під впливом низки факторів. Врахову-

ючи сучасні темпи змін кожного фактору, створення конкурентоспроможного потенціалу та забезпечення його гнучкості неможливе без деталізованого аналізу

взаємозв'язку факторів впливу на конкурентоспроможність зі складовими потенціалу галузей економіки, враховуючи неоднакове реагування складових потенціалу на зміну факторів [1, с. 62–69].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою конкурентоспроможності галузі у різні часи цікавились багато вчених, серед яких Т. Борисова, Ю. Пинда та О. Транченко. І. Лукінов, А. Онищенко, Б. Пасхавер [2, с. 12–21] приділяли увагу вивченню потенціалу. Науковці К. Кузнєцова та С. Савчук вивчали взаємозв'язок складових потенціалу та конкурентоспроможності [3, с. 219–223; 4, с. 171–186]. Поняття «фактор» вивчали М. Корольов, Л. Чумак та К. Селезньова. Але недослідженим залишається запитання взаємозв'язку факторів конкурентоспроможності потенціалу галузі з його складовими.

Мета статті. Метою роботи є дослідження взаємозв'язку факторів конкурентоспроможності потенціалу галузі з його складовими.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день, досліджуючи праці вчених, що присвятили свої роботи вивченню категорії «потенціал», можна виділити деякі основні підходи до трактування сутності потенціалу. Ними є ресурсний підхід, функціональний, цільовий, результативний та діяльнісний. Кожен з підходів має свої недоліки та переваги. Проте системний підхід до розуміння економічної категорії «потенціал» дозволяє систематизувати характеристики та властивості цієї категорії і сформулювати бачення, безпосередньо, галузевого потенціалу, який, на нашу думку, визначає здатність галузі до саморозвитку і може бути визначений як сукупна здатність ресурсів галузі через систему відносин між суб'єктами господарювання забезпечувати досягнення найвищих результатів і ефективності функціонування.

З метою дослідження складових потенціалу доцільно, по-перше, визначити види потенціалів галузі. У попередніх дослідженнях нами пропонується наступна класифікація видів потенціалу галузі [5, с. 36–39]:

- природно-ресурсний потенціал, що характеризується природними ресурсами у поєднанні з природними умовами, що впливають на функціонування галузі та сукупними працездатними основними засобами галузі, доступними сировиною і матеріалами;
- інвестиційний потенціал, що характеризується наявними вільними фінансовими ресурсами;
- науково-технічний потенціал, що характеризується наявністю інноваційних ресурсів для впровадження на підприємствах галузі;
- інфраструктурний потенціал, що включає виробничу, інноваційну та соціальну інфраструктуру;
- інтелектуальний потенціал, а саме здатність людських ресурсів галузі, ініціювати та впроваджувати нововведення, здійснювати інноваційний процес.

Виходячи з вищезазначеного, пропонуємо розглядати такі складові потенціалу галузі, як природно-ресурсна, інвестиційна, науково-технічна, інфраструктурна та інтелектуальна, вплив факторів на кожен з яких формує наявний рівень конкурентоспроможності потенціалу галузей національної економіки [6].

Досліджуючи фактори конкурентоспроможності потенціалу, доцільно зазначити, що термін «фактор» визначається як істотна об'єктивна причина певного явища, вплив якої визначає характер та окремі риси об'єкта впливу.

Науковці наводять наступні властивості фактора: він володіє спроможністю при впливі на певне явище змінювати його кількісні та якісні характеристики; поняття фактора включає силу, яка надає імпульси руху і змінює просторово-темпоральні характеристики предмету впливу; фактор є величиною, яка у кожен момент часу має точку впливу на предмет, кількісне значення впливу та його спрямованість у просторі; фактор, залучений у процес господарської діяльності, є економічним ресурсом (активом), винагородження якого виступає релевантна форма факторного доходу; властивість фактору генерувати дохід не реалізується автоматично, а забезпечується за умови його ефективного використання [7, с. 102–115].

Під фактором конкурентоспроможності в роботах С. Савчука пропонується розуміти довільну властивість економічного середовища або самого суб'єкта економіки, здатне впливати на процес і результати функціонування даного суб'єкта в конкурентному середовищі, а фактори конкурентоспроможності – це підмножина факторів життєздатності суб'єкта у конкурентному середовищі [4, с. 171–186].

Отже під факторами конкурентоспроможності потенціалу можна розуміти властивість економічного середовища або самого суб'єкта економіки, здатне впливати на процес і результати функціонування даного суб'єкта в конкурентному середовищі.

Проведене дослідження дозволило визначити основні класифікаційні ознаки факторів конкурентоспроможності потенціалу галузі, а саме: за сферою виникнення, за напрямком дії, за тривалістю та характером впливу, за ступенем контрольованості, за походженням і спеціалізацією, за інтенсивністю та спрямованістю впливу, за значимістю.

Задля досягнення мети нашої роботи, запропоновано більш детально проаналізувати існуючі фактори конкурентоспроможності потенціалу галузі залежно від сфери їх виникнення.

Отже, можна виділити внутрішньогалузеві фактори, які залежать від стану галузі та підприємств, що входять до її складу та зовнішні фактори. Внутрішньогалузеві фактори формуються на мезо- і мікрорівні економіки, а зовнішні фактори, що впливають на конкурентоспроможність потенціалу галузі не залежать від характеристик галузі і формуються на макрорівні [8, с. 82–84].

До факторів, що сформовані на мікрорівні, які створюються на рівні підприємств галузі, можуть бути віднесені організаційно-управлінські фактори, ресурсні, виробничі, соціально-психологічні, інноваційно-інвестиційні та інформаційні фактори.

Фактори, що створюються на галузевому рівні, тобто мезорівні економіки – це ринкові фактори, інфраструктурні, інвестиційні, законодавчо-правові, та природно-ресурсні фактори.

Фактори, які сформовані на макрорівні, тобто на державному та світовому рівнях, включають економічні умови, соціальні, політичні, юридичні умови, що виникають під впливом обмежувальних або стимулюючих заходів з боку державних органів, банків, інвестиційних компаній, суспільних груп, політичних сил та громадських організацій.

Таким чином, дослідивши складові потенціалу галузі та фактори, що впливають на конкурентоспро-

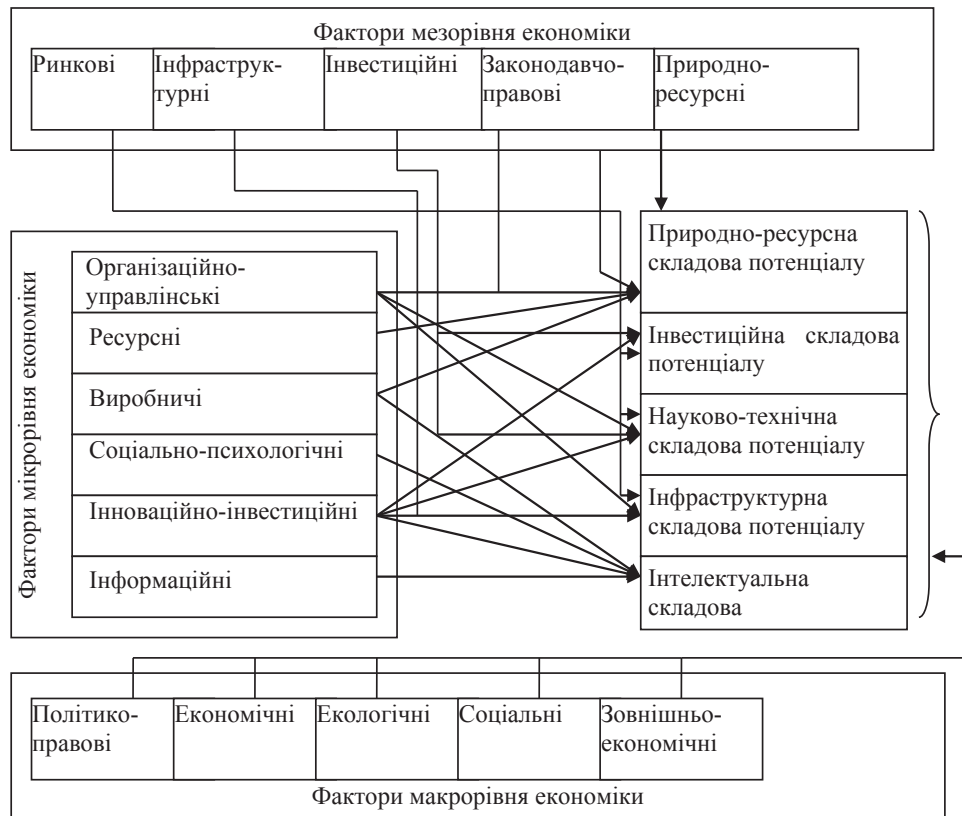

Рис. 1. Взаємозв'язок факторів конкурентоспроможності потенціалу галузі з його складовими

(складено авторами)

можність потенціалу галузі, можна запропонувати наступний їх взаємозв'язок (рис. 1).

Кожен фактор конкурентоспроможності потенціалу взаємодіє з кожною чи декількома зі складових потенціалу галузі, отже системний підхід до визначення поточного рівня конкурентоспроможності потенціалу потребує врахування всіх факторів, що сформовані на мікро-, мезо- і макrorівнях національної економіки.

Висновки. Проаналізувавши особливості складових потенціалу галузей національної економіки та факторів,

що впливають на конкурентоспроможність потенціалу, досліджений їх взаємозв'язок. Вплив кожного фактору необхідно оцінювати з позиції досягнення й утримання конкурентоспроможності, що надасть змогу спрогнозувати можливості підвищення конкурентоспроможності потенціалу, розробити план дій на випадок непередбачених обставин, розробити заходи, які дозволять перетворити загрози на будь-які вигідні можливості. Подальше дослідження буде спрямоване на виявлення загроз втрати конкурентоспроможності потенціалу галузі.

1. Чумак Л. Ф. Фактори впливу на формування конкурентоспроможного потенціалу підприємств / Л. Ф. Чумак // *Економіка и управление*. – 2013. – № 1. – С. 62–69.
2. Лукинов И. Аграрный потенциал: исчисление и использование / И. Лукинов, А. Онищенко, Б. Пасхавер // *Вопросы экономики*. – 1988. – № 1. – С. 12–21.
3. Кузнецова К. О. Конкурентоспроможність підприємства на основі ресурсного потенціалу / К. О. Кузнецова // *Екон. вісн. Нац. техн. ун-ту України "КПІ"* : зб. наук. пр. – 2013. – Вип. 10. – С. 219–223.
4. Савчук С.И. Основы теории конкурентоспособности / ИПРЭЭИ НАН Украины. – Мариуполь: Рената, 2007. – 520 с.
5. Верховлядова Н. І. Складові потенціалу будівельної галузі як основа його конкурентоспроможності / Н. І. Верховлядова, Є. В. Коваленко-Марченкова // *Причорноморські економічні студії*. – 2017. – Вип. 15. – С. 36–39.
6. Єфремова В. Б. Фактори впливу на конкурентоспроможність підприємства / Єфремова В. Б. // *Волин. ін-т економіки та менеджменту – Режим доступу до ресурсу: <http://www.viem.edu.ua/konf6/art.php?id=0467>*
7. Селезньова К. В. Обґрунтування факторів впливу на розвиток експортного потенціалу машинобудівного підприємства / К. В. Селезньова // *Вісник НТУ «ХПІ»*. – 2013. – № 45(1018). – С. 102–115.
8. Коваленко-Марченкова Є. В. Класифікація факторів конкурентоспроможності потенціалу галузі / Є. В. Коваленко-Марченкова // *Materials of the XIII International scientific and practical conference «SCIENCE AND CIVILIZATION – 2017»*, 30 January – 07 February, 2017 on Economic science. – Sheffield, 2017. – Volume 2. – С. 82–84.

E-mail: EVKovalenko@i.ua